



การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” The Creative Performance : Sukhrip Songkhruang

ชัช สุวรรณเบญจรงค์

Chut Suwanbenjank

วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Chanthaburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

(Received : Aug 3,2020 Revised : Oct 2,2020 Accepted : Oct 6, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการรำลงสรง องค์ประกอบ วิธีแสดง และกระบวนการทำรำ ของการรำลงสรงที่ปรากฏในการแสดงโขนและละคร จากตำราเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ ดนตรี และคีตศิลป์ไทย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนำมาวิเคราะห์หลักและแนวทางการประดิษฐ์กระบวนการทำรำ

จากการศึกษาพบว่า การลงสรงแต่งตัวในการแสดงโขนจะมีทั้งตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง ซึ่งบทลงสรงแต่งตัวของตัวโขนจะมีปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ทั้งในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 แสดงความหมายถึงการอาบน้ำแต่งตัวของกษัตริย์ แต่สุครีพซึ่งมีตำแหน่งเป็น “พระยาไวยวงศา มหาสุรเดช” ครองเมืองขีดขิน ไม่มีปรากฏบทการรำลงสรงแต่งตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าการรำลงสรงแต่งตัวของสุครีพก่อนออกรบราชการเมืองขีดขิน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างสรรค์งานตามองค์ประกอบ การแสดง ประกอบด้วย 1. ดนตรีและเพลงร้อง จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงร่ำ เพลงชมตลาด เพลงอุยฉวย เพลงแม่ศรี และเพลงพญาเดิน 2. เครื่องแต่งกายทรงเครื่องสุครีพ 3. อุปกรณ์ประกอบการแสดง กระบวนท่ารำของสุครีพทรงเครื่องเป็นท่ารำประกอบเพลงหน้าพาทย์สื่อถึงการเดินทาง มีการตีบทใช้บทประกอบบทร้อง โดยการแสดงสื่อถึงลักษณะการแต่งกาย อาวุธและความกล้าหาญของตัวสุครีพ

ขั้นตอนการแสดงผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการแสดง โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การเปิดตัวสุครีพ แสดงให้เห็นถึงการมาถึงของตัวสุครีพหลังจากการแต่งตัวเพื่อเตรียมออกรบราชการเมืองในฐานผู้ครองนคร ช่วงที่ 2 การชมเครื่องทรงของตัวสุครีพ สื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ ช่วงที่ 3 สื่อให้เห็นถึงความกล้าหาญ และได้ตำแหน่งใหม่ ครองเมืองขีดขิน และช่วงที่ 4 สื่อให้เห็นถึงความสง่างามของตัวสุครีพทรงเครื่อง ผู้ครองเมืองขีดขินอย่างสมบูรณ์ เป็นบุคลิกที่มีความลงตัวของสุครีพในฐานะ “พระยาไวยวงศา มหาสุรเดช”

การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” นี้ สามารถนำมาใช้เป็นชุดการแสดงรำเดี่ยวหรือประกอบการแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ชุด สุครีพครองเมือง ได้

คำสำคัญ : สุครีพทรงเครื่อง, การสร้างสรรค์ชุดการแสดง, โขน

Abstract

The purpose of this research was to create the performance : Sukhrip Songkhruang by studying the data about the history of Longsong Dance, the dance composition, the performing and the method of Rongsong Dance that appeared in Khon and Lakhon, the academic textbooks, the interviewing from the experts and the scholars about Thai dance, Thai music and Thai vocal and the focus group. The data was analyzed to create the dance.

The results of the study were Longsong or King's taking a bath in Khon Play, the masked dance that was written by King Rama I and King Rama II was presented by the male, female, demon and monkey characters except Sukrip, the King of Khidkin as Phrayawaiyawongsa. Sukrip Longsong was presented by 5 songs : Phleng Rua, Phleng Chomtalad, Phleng Chuychai, Phleng



Maesri and Phleng Phayadoen, Sukrip's costume and the props for the dance. The dance of Sukrip Songkhruang means travelling, the description of the King's costume, the weapon and the bravery while dancing along Phleng Naphat and the lyric. The performance style is categorized into four parts : The first part means Sukrip's Arrival. It demonstrates Sukrip arrives to the throne hall to do his duty as the King of Khidkin. The second part means Sukrip's costume. It demonstrates the description of King's costume. The third part means Sukrip's bravery and his new duty as the King of Khidkin. The fourth part means Sukrip's gracefulness as Phrayawaiyawongsa ,the King of Khidkin. This creative dance, Sukhrip Songkhruang can be showed for the single dance and performed in Ramakian in the episode of "Sukhrip Khrongmuang – Sukhrip ascened to the throne"

Keywords : Sukhrip Songkhruang , The Creative Dance, Pantomime

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ สามารถชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของชาติได้อย่างดีก็คือ นาฏศิลป์ จึงยังถือว่านาฏศิลป์เป็นภาษาสากลเช่นเดียวกับดนตรี แต่ดีกว่าตรงที่เห็นด้วยตาและเข้าใจทันที อีกทั้งแนบเนียนและละมุนละไมกว่า (เรณู โกศินานนท์, 2545 หน้า 2) นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความงาม ความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์ ดังนั้นคุณค่าขั้นพื้นฐานของนาฏศิลป์จึงเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้ปลดปล่อยอารมณ์ ความรู้สึกสะท้อนใจออกมา ทั้งนี้เมื่อนานดนตรีและนาฏศิลป์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อันถือว่ามิใช่ประโยชน์ เช่น เพลงระบำ รำ และนาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ แล้วยังสามารถพัฒนาไปสู่การแสดงเพื่อความบันเทิง สามารถจัดเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติได้ด้วย ดังนั้นคุณค่าของนาฏศิลป์จึงมิได้กำหนดที่การตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์เท่านั้น ยังมีความหมายแฝงอยู่มากมาย อาทิ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มชน ตลอดจนเป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาในฐานะที่เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติอันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สั่งสมมายาวนาน (สุดใจ ทศพร. 2544 หน้า 9) จะเห็นว่านาฏศิลป์ไทยนั้น มีรูปแบบที่อ่อนช้อยงดงาม ประณีตที่แฝงด้วยจินตนาการ แสดงให้เห็นถึงควมมีอารยธรรมที่รุ่งเรืองมั่นคงสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ คุณค่าของนาฏศิลป์ นอกจากการแสดงถึงควมมีอารยธรรมรุ่งเรืองแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบในงาน รู้จักความไพเราะของเสียงเพลงและการแสดง ส่งเสริมความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญก็คือ ทำให้รู้คุณค่าของตนต่อนาฏศิลป์ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติและเข้าใจศิลปะของชาติอื่น ๆ ในโลกด้วย

วรรณกรรมที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่เป็นเรื่องเป็นราว อาทิ โขน ละคร มักมีการจัดปฏิบัติในการแสดงโดยแทรกบทรำชมความงามไว้ในการแสดงแต่ละตอนเพื่อให้ผู้ชมได้ชมการแสดงชุดสวยๆ งามๆ สลับกับการชมบทบาทหลากหลายอารมณ์ของตัวละคร เช่น บทรบ บทรัก บทโศก บทตลกขบขัน การสลับความรู้สึกหรือสายตาโดยให้ตัวละครออกแสดงท่ารำที่สวยงามจึงช่วยให้การแสดงตอนนั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การแสดงโขนเป็นการแสดงที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยมีการจดบันทึกเหตุการณ์ไว้ในจดหมายเหตุของ มอญสีเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสว่า “ได้ดูโขนในราชสำนักของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การแสดงโขนคือการแสดงที่ผู้เล่นสวมหน้ากากเป็นภูติผีปิศาจออกทำทางรบราฆ่าฟันกัน แต่ตัวโขนไม่สามารถพูดได้เพราะมีหน้ากากปิดบังหน้าของผู้เล่น” จากบันทึกนี้ทำให้ทราบได้ว่า การแสดงโขนเป็นการแสดงของราชสำนัก และนิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวข้องกับการทำสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์

ในเรื่องรามเกียรติ์มีการกล่าวถึงการแต่งตั้งของตัวละครที่เป็นตัวเอก เช่น พระราม พระลักษณ์ ทศกัณฐ์ หนุมาน และตัวละครอื่นที่เป็นเทพเจ้าหรือกษัตริย์ โดยตัวละครที่มีบทบาทในการแต่งตั้งนั้นส่วนมากจะมีตำแหน่งเป็นกษัตริย์ทั้งสิ้น ยกเว้นหนุมานที่เป็นพระยาวานร ซึ่งเมื่อศึกษาชาติกำเนิดของหนุมานแล้ว พบว่าหนุมานกำเนิดมาจากเทพอาวุธของเทพเจ้าโดยมีพระพายเป็นบิดา ตัวละครที่มีความสำคัญอีกตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ก็คือ สุครีพ ซึ่งเป็นนายทัพ มีหน้าที่จัดทัพในการรบ และมีบทบาทสำคัญในการรบหลายครั้งด้วยกัน บทบาทที่มีความสำคัญ ได้แก่ ตอนสุครีพหักฉัตร ตอนสุครีพถอนต้นรัง เป็นต้น เมื่อเสร็จศึกลงกาได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า “พระยาไวยวงศา महाสุรเดช” ครองเมืองขีดขิน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตัวสุครีพในเรื่องรามเกียรติ์มีความสำคัญ



อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งเป็นกษัตริย์ครองกรุงซิดชิน แต่ในบทพระราชนิพนธ์มิได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของการแต่งตัว จึงเป็นโอกาสที่จะสร้างสรรค์ชุดการแสดงขึ้นใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงโขน ตอนเสร็จศึกกลาง

การรำลงสรหรือการแสดงท่าทางการอาบน้ำแต่งตัวของตัวละครในการแสดงโขนได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงละครใน ซึ่งบทแต่งตัวในลักษณะต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะพบในบทละครที่เป็นตัวละครสำคัญ เช่น กษัตริย์ หรือผู้ทรงศักดิ์ กำลังจะออกเดินทางไปรบ หรือเดินทางไปตามที่ต้องการ ๆ ก็จะพบบทบรรยายถึงการแต่งกายของตัวละคร ในการแสดงละครก็จะนำบทเหล่านั้นมาสร้างสรรค์กระบวนท่ารำที่งดงาม ผสมกับทักษะความสามารถของผู้รำในกระบวนลีลาท่ารำ ใช้ในการรำเพื่ออวดฝีมือของผู้รำ โดยการถ่ายทอดกระบวนท่ารำในการแต่งกายของตัวละครนั้น ๆ เมื่อการแสดงโขนนำเอากระบวนการแสดงละครในมาใช้จึงได้มีการนำบทที่มีลักษณะบรรยายการแต่งตัวมาสร้างสรรค์ท่าอย่างละคร จึงเกิดเป็นกระบวนท่ารำ เช่น ลงสรโขน ชมตลาด ฉุยฉาย ในการแสดงโขนขึ้นและเป็นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งดูได้จากการสร้างสรรค์การแสดงประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง

การรำฉุยฉายเป็นกระบวนท่ารำที่รู้จักกันดีในลักษณะการรำ “อวดฝีมือ” ซึ่งบทร้องส่วนใหญ่จะเป็นการชื่นชมความงามของตัวเองในลักษณะการแต่งกาย วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกรัก ชื่นชม ติดตามตรึงใจในตัวผู้รำ ในฝีมือการรำที่อ่อนช้อยงดงามถูกต้องตามกระบวนท่า สอดคล้องกับท่วงทำนองดนตรี จังหวะ และการขับร้อง และสิ่งสำคัญคือการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกออกมาทางการรำได้อย่างสมบูรณ์ จึงจัดเป็นศิลปะขั้นสูงของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง การแต่งกาย การลงสร และการรำฉุยฉาย นำมาพัฒนาสู่การสร้างชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” เป็นการรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือของผู้รำ โดยเริ่มต้นประพันธ์บทสุครีพทรงเครื่องขึ้นใหม่ พร้อมทั้งบรรจท่ารำใหม่เนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับบทบาทและสถานะของตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทย เป็นการนำความรู้มาพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้การสร้างชุดการแสดงนี้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และเผยแพร่ออกสู่สาธารณะชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่เป็นภูมิปัญญาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับนาฏศิลป์โขน และเป็นภาพพจน์ที่งดงามของนาฏศิลป์ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง”

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” เป็นการสร้างสรรค์เชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเภท องค์ประกอบของการรำ การแต่งตัว และวิธีแสดง นำมาสู่กระบวนท่ารำสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” โดยมีวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ ดังนี้คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

1.1.2 ศูนย์รักษาศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะของกระบวนท่ารำลงสร การรำชมตลาด และการรำฉุยฉาย นำมาสู่กระบวนท่ารำสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง”

1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview Guide) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open – Ended) เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ของผู้ให้



สัมภาษณ์ มีจำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจำลอง การรำชมตลาด และการรำดูฉาย มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – Ended) มีจำนวน 7 ข้อ และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

การตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษางานสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นนำมาแก้ไข ปรับปรุง และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นตามเนื้อหา (Content Validity)

3. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้สร้างสรรค์ผลงานมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง จากนั้นวิเคราะห์และตีความข้อมูลให้เกิดความเข้าใจและนำมาอธิบายแยกเป็นประเด็นหลักเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ กระบวนการจำลอง การรำชมตลาด การรำดูฉายในการแสดงโขน – ละคร และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง โดยการใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ในด้านข้อมูลจากเอกสารและบุคคลเป็นหลัก โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน จะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ โดยการใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่แตกต่างกันนี้จะได้ผลเหมือนกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับจารีตการรำลงทรง การรำชมตลาด และการรำดูฉาย ในการแสดงโขน – ละคร มาวิเคราะห์และสรุปความเชิงพรรณนา พร้อมทั้งนำเสนอเป็นความเรียงและสร้างสรรค์ผลงานด้านการแสดง โดยศึกษาข้อมูลการแต่งตัวของตัวลิง จากบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ นำมาสู่การประพันธ์เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นตรวจสอบคำประพันธ์ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การออกแบบท่าโดยใช้ท่าพื้นฐานจากแม่ท่าหลักของการเรียนนาฏศิลป์โขนลิง และกระบวนท่าชมตลาด ลงทรง และดูฉาย ในกระบวนท่าของตัวลิง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้อง จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และการบรรจเพลง โดยใช้เพลงที่ใช้ประกอบการแต่งตัวของการแสดงโขนละคร คือ เพลงชมตลาด ต่อด้วยเพลงดูฉาย และเพลงแม่ศรี จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” ผู้วิจัยมีแนวความคิดในการสร้างสรรค์ โดยกำหนดกรอบเวลาที่ตัวสุครีพได้รับพระราชทานตำแหน่งใหม่จากพระรามว่า “พระยาไวยวงศาตามหาสุรเดช” ครองเมืองขีดขิน โดยได้กำหนดรูปแบบการแสดง และการออกแบบองค์ประกอบการแสดง ดังนี้

รูปแบบการแสดง แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ประกอบด้วย

ช่วงที่ 1 การเปิดตัวละคร

เป็นการเปิดตัวละคร “สุครีพ” โดยใช้เพลงหน้าพาทย์เพลงร่ำ เนื่องจากการแสดงชุดนี้เป็นการแสดงเอกเทศ มักนิยมใช้เพลงร่ำในการเปิดตัวละคร แสดงให้เห็นถึงการมาถึงของสุครีพหลังจากการแต่งตัวเพื่อเตรียมออกว่าราชการในฐานะผู้ครองนคร

ช่วงที่ 2 การชมเครื่องทรงของตัวสุครีพ

สื่อให้เห็นถึงกระบวนการแต่งกาย รายละเอียดของเครื่องแต่งกายที่ได้รับพระราชทานจากพระรามหลังจากเสร็จศึกเมืองลงกา ซึ่งเป็นเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ ช่วงนี้ใช้เพลงชมตลาด

ช่วงที่ 3 ความชื่นชมยินดีในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติราชการ

สื่อให้เห็นถึงความสง่างามหลังจากการแต่งตัวของสุครีพ หลังจากที่พระรามได้พระราชทาน ให้ใหม่ว่า “พระยาไวยวงศาตามหาสุรเดช” ผู้ครองเมืองขีดขิน และภาคภูมิใจในผลงานที่เข้าร่วมกับพระรามในการทำสงครามกับทศกัณฐ์จนเกือบสิ้นชีวิต โดยใช้เพลงดูฉายและเพลงแม่ศรี

ช่วงที่ 4 เดินทางเข้าสู่ท้องพระโรงเมืองขีดขิน

สื่อให้เห็นถึงความสง่างามของตัวสุครีพทรงเครื่อง เป็นผู้ครองเมืองขีดขินอย่างสมบูรณ์ แม้จะเป็นเจ้าเมืองก็ยังแฝงความซุกซนตามสัญชาตญาณของลิง เป็นบุคลิกที่มีความลงตัวของตัวละครสุครีพในเรื่องรามเกียรติ์ โดยใช้เพลงพญาเดิน



องค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย

ผู้แสดง สำหรับผู้แสดงในการแสดง ชุด “สุครีพทรงเครื่อง” เป็นการแสดงในตอนที่สุครีพดำรงตำแหน่ง “พระยาไวยวงศา มหาสุรเดช” เจ้าเมืองขีดขิน ซึ่งต้องมีการแต่งองค์ทรงเครื่องสมฐานะ ดังนั้นการคัดเลือกผู้แสดง จึงคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ผ่านการเรียนทางด้านนาฏศิลป์จนถึงมาเป็นอย่างดี จนมีฝีมือในการรำขั้นสูง มีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวและจัดองค์ประกอบของร่างกายได้เป็นอย่างดี
2. มีรูปทรงค่อนข้างสูงโปร่ง แขน ขา ลำตัว มีความสมส่วนรับกับร่างกาย ลำคอระหง เพื่อให้เกิดความสวยงามในขณะสวมหัวโขน
3. มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจดจำที่ดี เนื่องจากบทร้องมีความยาว ทำนองเพลงมีการเปลี่ยนแปลงตามประเภทของคำประพันธ์ และกระบวนท่ารำมีความซับซ้อน ดังนั้นผู้แสดงต้องสามารถจดจำบทร้อง ทำนองเพลง และกระบวนท่ารำได้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถถ่ายทอดกระบวนท่ารำออกมาได้อย่างสวยงาม
4. ต้องรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝนท่ารำ เพราะการรำตัวสุครีพได้อย่างสง่างามนั้น ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ เพราะลีลาการรำรำในการจัดระเบียบร่างกายให้ดูภูมิฐาน สง่าผ่าเผย และองอาจน่าเกรงขาม ผสมกับอากัปกิริยาของลิงในการวางตัวที่ดำรง ตำแหน่งสูงศักดิ์ โดยกิริยาอาการจะไม่เหมือนกับลิงโดยทั่วไป เพื่อให้เกิดความสวยงาม และเหมาะสมในการแสดง

เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง การแต่งกายของตัวละครเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการเสริมให้ผู้แสดงมีความสง่างาม ภูมิฐาน สมฐานะของตัวละครในการแสดงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแสดงที่ว่าด้วยกระบวนท่ารำที่กล่าวถึงการแต่งกายของตัวละคร เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงเป็นการแต่งกายในลักษณะ “ยืนเครื่องลิง” สีแดง ซึ่งเป็นการเลียนแบบมาจากเครื่องทรงของเจ้านายชั้นสูง สวมศีรษะสุครีพยอดบัว อาวุธประจำกายของตัวสุครีพ คือพระขรรค์ ทำด้วยไม้กลึงและเหลาเป็นรูปพระขรรค์ ด้ามติลาลงทอง ผังเพชร ตัวพระขรรค์ทำสีเงิน



ภาพที่ 1 การแต่งกายสุครีพทรงเครื่อง (ด้านหน้า)
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 2 การแต่งกายสุครีพทรงเครื่อง (ด้านหลัง)
ที่มา: ผู้วิจัย

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ใช้วงปี่พาทย์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย ปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซออvertureใหญ่ ซออvertureเล็ก ตะโพนไทย กลองทัด ฉิ่ง ฉาบ และกรับ

การประพันธ์บทประกอบการแสดง ได้นำเพลงและบทร้องเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนของการแสดงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ และต้องการสื่อให้เห็นกระบวนท่ารำของ “สุครีพ” ประพันธ์บทโดยนายสมรัตน์ ทองแท้ ศิลปินอาวุโส นาฏศิลป์ไทย สำหรับการสังคีต กรมศิลปากร ประพันธ์ขึ้นจากเค้าโครงเรื่องรามเกียรติ์ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นถึงจินตนาการ การสร้างสรรค์ของการแสดงชุดนี้ โดยแบ่งช่วงการแสดง ทำนองเพลงและบทร้องประกอบกระบวนท่ารำของการแสดงออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้



ช่วงที่ 1 การเปิดตัวละคร เป็นการเปิดตัวละคร “สุครีพ” โดยใช้เพลงหน้าพาทย์ “รั้ว” แสดงให้เห็นถึงการเดินทางมาถึงเมืองขีดขิน

ช่วงที่ 2 การทรงเครื่องของตัวละคร “สุครีพ” ผู้ประพันธ์บทได้นำเค้าโครงเรื่องรามเกียรติ์มาสร้างสรรค์เป็นบทร้องประกอบการแสดง ซึ่งสื่อถึงลักษณะเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ที่ได้รับพระราชทานจากพระราม โดยได้นำทำนองเพลงขมตลาดมาใช้ในการขับร้อง เพื่อให้เกิดความสมจริงในการแสดง ดังบทที่ว่า

“ครั้นได้ฤกษ์ ออกว่า ราชกิจ	จัดแต่งองค์ ให้โสภิต สถิตสถาน
พัสดราภรณ์ บวรค่า อำโฬาร	ลายผ้าน สอดเถา เคล้าเครือวัลย์
สะอึงसान สังกวาลพับ ประดับหยก	ตาบกกน ทับทรวง ดวงกุดัน
พาหุรัด ทองกร ซ้อนสุพรรณ	ทรงมงกุฎ เฉิดฉั่น กรรเจี๊ยกเพชร
พวงอุบะ ดอกไม้ซีก ปีกแมงทับ	กุ่มทูลรู้้ง แว่ววับ จับแก้วเก็จ
พระขรรค์วาม ด้ามสลัก ปักพลอยเม็ด	โดยเสด็จ อาจอง ทรงฤทธา”

ช่วงที่ 3 ความชื่นชมยินดีในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติราชการ ผู้ประพันธ์บทได้นำบุคลิกของสุครีพ และบทบาทที่สำคัญของสุครีพในเรื่องรามเกียรติ์มาสร้างสรรค์เป็นบทร้องประกอบการแสดง สื่อให้เห็นถึงความ สง่างามของสุครีพ ความภาคภูมิใจในความเป็นชายชาตินักรบ โดยได้นำทำนองเพลงฉุยฉายและเพลงแม่ศรีมาใช้ในการขับร้อง เพื่อให้เกิดจินตนาการตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ ดังบทที่ว่า

ร้องฉุยฉาย	สุครีพสุริย์บุตรฤทธิรุดเดชา
ฉุยฉายเอ๋ย	ประทานยศถาตั้งฉายาสง่าศักดิ์
สมเด็จพระราเมศวรโปรดเทศเมตตา	ครอบครองขอบเขตขีดขินอาณาจักร
ที่พระยาไวยวงศาหมาสุรเดช	สนองบาทด้วยรักต้องคัจจรีอวดาร
เหนือเกล้าเอ๋ย	เจียนม้วยสังขารด้วยขุนมารกุมภกรรณ
คุมพลผจญรบศึกสยบสยของพาล	ก็เข้าโจมตีทำลายถล่มล่มพาลัน
ทศกัณฐ์ตั้งฉัตรหวั่นจัดศัตรู	

ร้องแม่ศรี	เสร็จศึกปราบอสูร
เสร็จศึกเอ๋ย	เพิ่มพูนบารมี
เทิดวงศ์ไวกูณฐ์	แทบไม่รอดชีวี
แม่เจียนวายวอด	ปางนัยอมเอ๋ย
แต่เพื่อองค์พระจักรี	อ่าองค์องอาจ
อ่าองค์เอ๋ย	ป้อมชาติขีดขิน
ได้ครองอำนาจ	ยากเก็บท่ากบินทร์
คว่ำหมัดปัดเห็บ	ใคร่ถวิลชมเอ๋ย
ใครยลใครยิน	

เพลงขมตลาด เพลงฉุยฉาย และเพลงแม่ศรี เป็นเพลงที่นิยมใช้สำหรับการทรงเครื่อง (แต่งตัว) และชมความงามของเครื่องแต่งกาย โดยได้รับการแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ อันเนื่องมาจากลักษณะคำประพันธ์และเพลงประกอบจะใช้เวลาในการแสดงมาก ผู้ทรงคุณวุฒิจึงให้ตัดทอนรับของเพลง โดยเฉพาะเพลงขมตลาดให้รับท่อนสุดท้ายเมื่อจบบทร้อง ส่วนเพลงฉุยฉายและเพลงแม่ศรี ไม่ต้องรับท่อนสุดท้ายด้วยเสียงปี่แต่ให้ใช้ปี่พาทย์บรรเลงรับหลังจบบทร้องแต่ละบท มีลักษณะเป็นเพลงฉุยฉายพวง คือ การรำฉุยฉายที่ไม่มีการใช้เครื่องดนตรี (ปี่) เล่นเสียงคำร้อง มีเพียงคนขับร้องร้องเนื้อเพลงไปจนจบ 1 บท แล้วปี่พาทย์จึงบรรเลงรับทั้งวง

ช่วงที่ 4 เดินทางเข้าสู่ท้องพระโรงเมืองขีดขิน เป็นการสื่อให้เห็นถึงความสง่างามของสุครีพทรงเครื่อง แม้จะเป็นถึงเจ้าครองนครก็ยังแฝงความซุกซนตามสัญชาตญาณของความเป็นลิง เป็นบุคลิกที่มีความ ลงตัวของตัวละครสุครีพในเรื่องรามเกียรติ์ โดยใช้เพลงหน้าพาทย์พญาเดิน

การออกแบบท่ารำ กระบวนท่ารำ “สุครีพทรงเครื่อง” มีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะการรำหน้าพาทย์ มีด้วยกัน 2 เพลง คือเพลงรั้วและเพลงพญาเดิน 2. ลักษณะการรำตีบทหรือการรำใช้บท เป็นกระบวนท่ารำประกอบทำนองเพลงขมตลาด เพลงฉุยฉาย และเพลงแม่ศรี เป็นการรำตีบทตามบทร้อง โดยผู้วิจัยได้เลือกสรรหรือประดิษฐ์ท่ารำให้ตรงตามความหมาย



ของคำร้องนั้น ๆ ในการสื่อสารให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจใน การแสดง ท่ารำที่ปรากฏในการสร้างสรรค์เป็นกระบวนท่ารำที่มีลีลาท่ารำของโขนลิงผสมผสานกับลีลาท่ารำอย่างละคร เป็นกระบวนท่ารำเดิมที่มีอยู่นำมาประยุกต์ผสมผสานให้เป็นกระบวนท่ารำใหม่ที่มีความสวยงามสอดคล้องกับท้อง กระบวนท่ารำและบุคลิกของตัวโขนลิง ซึ่งกระบวนท่ารำ “สุครีพทรงเครื่อง” ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่สามารถจำแนกรูปแบบกระบวนท่ารำ ได้ดังนี้

1. กระบวนท่ารำที่ปรากฏในแม่ท่าโขนลิง และท่าเชื่อมโขนลิง ผู้วิจัยได้เลือกท่าที่มีอยู่ในแม่ท่าโขนลิงมาประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในกระบวนท่ารำ เช่น ท่าเก็บ ท่ายึดกระทบลงเหลี่ยม มี 2 ลักษณะ คือ ท่ายึดกระทบลงเหลี่ยม เต็มเหลี่ยมซ้าย หลบเหลี่ยมขวา และท่ายึดกระทบลงเหลี่ยม เต็มเหลี่ยมขวา หลบเหลี่ยมซ้าย ท่าพลิกเข้า มี 2 ลักษณะ คือ ท่าพลิกเข้าและท่าพลิกเข้ากระโดด และท่าก้าจับปากโรง เป็นต้น ซึ่งกระบวนท่าต่าง ๆ เหล่านี้มีปรากฏอยู่ในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” เป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้เป็นท่าเชื่อมหรือท่าต่อเนื่อง ยกเว้นท่าก้าจับปากโรง โดยจะใช้เป็นท่าตีบท มีการใช้กระบวนทำนี้อย่างเดียว ในบทร้องคำว่า “ยากเก็บ” ดังภาพ



ภาพที่ 3 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในแม่ท่าโขนลิง
ท่า “เก็บ”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 4 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในแม่ท่าโขนลิง
ท่า “ยึดกระทบลงเหลี่ยม”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 5 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในแม่ท่าโขนลิง
ท่า “พลิกเข้าขวา”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 6 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในแม่ท่าโขนลิง
ท่า “ก้าจับปากโรง”
ที่มา: ผู้วิจัย

2. กระบวนท่ารำในท่าเบ็ดเตล็ดโขนลิง เป็นกระบวนท่าเบ็ดเตล็ดของการฝึกหัดท่าโขนลิงในระดับพื้นฐานก่อนที่จะเริ่มการฝึกหัดแม่ท่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบังคับร่างกายและเข้าใจลักษณะกิริยาท่าทางต่าง ๆ ของตัวโขนลิง และสามารถปฏิบัติ



ได้อย่างถูกต้องเมื่อเริ่มฝึกหัดแม่ท่าในกระบวนการสอนต่อไป กระบวนท่ารำที่เป็นท่าเบ็ดเตล็ดโคลงที่ใช้ในการแสดงชุด “สุครีพทรงเครื่อง” นั้น มีกระบวนท่าการเกา โดยใช้เป็นท่าเชื่อมหรือท่าต่อเนื่อง เช่น การเกาศีรษะ เกาหู เกาคาง เกาไหล่ เกาคอก เกาข้อมือ เกาสะเอว เกาหัวเข่า และเกาหน้าแข้ง ดังภาพตัวอย่าง



ภาพที่ 7 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ดโคลง
ท่า “เกาสะเอว”
ที่มา: ผู้วิจัย

ข้อควรปฏิบัติในการเกา หากเป็นการยืนรำหรือยืนตีบทที่เป็นตัวพระยาวานร การเกาจะใช้ท่าเกาที่มีตำแหน่งใกล้เคียงกับท่ารำที่จบก่อนการเกา หากมืออยู่ในตำแหน่งสูงระดับหัวไหล่ขึ้นไปจะนิยมเกาคาง หรือเกาไหล่ หรือที่มีตำแหน่งใกล้เคียงกัน ไม่นิยมการเกาในระดับต่ำอาจเป็นเพราะการย่อตัวลงไปเกาจะทำให้การรำไม่สง่าและไม่สวยงามเหมาะสมกับความเป็นกษัตริย์ อีกประการหนึ่งการปฏิบัติท่าเกาจะต้องไม่ซ้ำมือ ซ้ำเท้ากับท่ารำเบื้องต้น ซึ่งอาจจะเกาได้ 1 ถึง 2 ครั้ง แต่ต้องไม่ซ้ำเหลี่ยมซ้ำมือ

นอกจากนี้ยังมีท่าการตีลังกาและกระบวนท่า 1 ท่า 3 ท่า 4 ท่า 5 ท่า 6 และท่า 7 เป็นต้น โดยจะใช้เป็นท่าใช้บทและทำนองรับทำเพลงขมตลาด เพลงอุยฉาย และเพลงแม่ศรี (ซึ่งท่า 1 ถึง ท่า 7 เป็นท่าที่มีปรากฏในกระบวนท่ารำตรวจพลในการแสดงโขนตัวลิง และเป็นท่าประจำตัวของพระยาวานรในการรำตรวจพล) ดังภาพ



ภาพที่ 8 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ดโคลง
“ท่า 1”
ที่มา : ผู้วิจัย



ภาพที่ 9 กระบวนท่ารำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ดโคลง
“ท่า 3”
ที่มา : ผู้วิจัย



ภาพที่ 10 กระบวนการรำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ด
โขนลิง “ท่า 4”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 11 กระบวนการรำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ด
โขนลิง “ท่า 5”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 12 กระบวนการรำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ด
โขนลิง “ท่า 6”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 13 กระบวนการรำที่ปรากฏในท่าเบ็ดเตล็ด
โขนลิง “ท่า 7”
ที่มา: ผู้วิจัย

3. กระบวนท่าสร้างสรรค์ขึ้นมาจากทำนานาฏศิลป์ การสร้างสรรค์การแสดงชุด “สุครีพทรงเครื่อง” ได้นำกระบวนท่ารำและลีลาทำรำนานาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานกับท่ารำของโขนลิงเพื่อให้เกิดความสวยงามตามลักษณะของตัวแสดง เช่น ท่าพิสมัย เรียงหมอน โดยนำมาใช้ในการตีบทคำว่า “สถิตสถาน” และคำว่า “มหาสุรเดช” เป็นต้น ท่าสอดสร้อยมาลา ได้นำมาใช้ในการตีบทคำว่า “เครือวัลย์” เป็นต้น และการนำเทคนิคลีลาของละครมาใช้ เช่น การแทงมือ นำมาใช้ในการเชื่อมท่าระหว่างท่าหลักในคำว่า “ซื่อนสุบรรณ” และคำว่า “อวตาร” เป็นต้น การกล่อมตัว นำมาใช้ในการปฏิบัติท่ารำคำว่า “นุญฉาย” และคำว่า “วาววับ” การจรดเท้า และการทอนเท้า นำมาใช้ในการเชื่อมท่าจากท่าหนึ่งไปสู่อีกท่าหนึ่ง เป็นต้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ของท่ารำโขนลิงไว้เป็นกระบวนท่ารำที่ใช้เป็นกระบวนท่าการตีบทหรือการใช้บท ดังภาพ



ภาพที่ 14 กระบวนท่าสร้างสรรค์ขึ้นมาจาก
ท่านาฏศิลป์ ท่า “พิสมัยเรียงหมอน”
ที่มา: ผู้วิจัย



ภาพที่ 15 กระบวนท่าสร้างสรรค์ขึ้นมาจาก
ท่านาฏศิลป์ ท่า “สอดสร้อยมาลา”
ที่มา: ผู้วิจัย

การนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ชุดการแสดง

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ชุดการแสดงเสร็จสิ้นแล้วได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดสัมมนาเพื่อนำเสนอผลงานการสร้างสรรคชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 5 ท่าน พิจารณาผลงานการสร้างสรรค ในวันที่ 23 สิงหาคม 2562 ณ ห้องประชุม 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (วังหน้า) กรุงเทพมหานคร ในการนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ด้วยกัน คือ 1) ด้านท่ารำ 2) ด้านดนตรี 3) ด้านเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง และ 4) ด้านการสร้างสรรคชุดการแสดง ผลการประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ในการจัดสัมมนา คุณภาพในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 คิดเป็นร้อยละ 99.00 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากคณะกรรมการ

1. การแสดงสร้างสรรค์ชุดนี้ เป็นการแสดงที่แสดงออกถึงจารีตการแต่งกายของตัวละคร “สุครีพ” ซึ่งไม่มีปรากฏไว้แต่เดิม เป็นลีลาการสื่อถึงบุคลิกลักษณะของตัวละครที่มีศักดิ์ศรีเป็นถึงแม่ทัพ ผู้วิจัยได้คิดและสื่อออกมาได้ดี งดงาม สมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นุรักษ์ รักษาจารีตนาฏศิลป์ไว้เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมสืบไปคู่ชาติไทย
2. การแสดงชุดนี้ นับเป็นรูปแบบที่แปลกใหม่ไปจากลีลาของเดิม ๆ ซึ่งควรชมเชยผู้วิจัยที่ได้พยายามค้นคว้างานได้การแสดงชุดนี้ขึ้นมาโดยประมวลความรู้จากพื้นฐาน ประสบการณ์ และความชำนาญของตนเองมาปรุงแต่งจนได้อรรถรสงดงามแต่ยังคงไว้ซึ่งจารีตการแสดงลีลาท่าทางอย่างวานรที่ได้สืบสานมาจากกรมศิลปากร

อภิปรายผล

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง การแต่งกาย การลงทรง และการรำดูฉาย ในการแสดง โขน เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งนำไปพัฒนาสู่กระบวนการสร้างสรรคชุดการแสดง “สุครีพทรงเครื่อง” ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ข้อมูลดังนี้

การสร้างสรรคการแสดง ชุด “สุครีพทรงเครื่อง” มีแนวคิดหลักที่สื่อให้เห็นถึงการแต่งตัวเพื่อออกว่าราชกิจของตัวละครที่เป็นลิงพญาและเป็นการรำอวดฝีมือของผู้แสดง โดยได้แต่งคำประพันธ์เล่าเรื่องและมีผู้แสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม ซึ่งมีกระบวนท่ารำ 2 ลักษณะ คือ การรำประกอบเพลงหน้าพาทย์ และการรำตีบทตามบทร้อง ลักษณะกระบวนท่ารำมีทั้งการใช้ความแรงของพลังน้อยทำให้ท่าทางของผู้แสดงดูนุ่มนวล อ่อนโยน เชื่องช้า จนถึงความแรงของพลังมากทำให้ท่าทางของผู้แสดงดูแข็งแรง คล่องแคล่ว ว่องไว รวมทั้งมีการใช้จังหวะที่หนักแน่นของการเก็บและการกระแทกจังหวะ ทำให้ผู้แสดงได้แสดงออกถึงบุคลิกลักษณะของตัวละครได้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดในการเคลื่อนไหวของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543) ที่กล่าวว่า ในขณะที่ผู้แสดงเคลื่อนไหวมีการใช้พลังเกิดขึ้นการเคลื่อนไหวด้วยพลังที่แรงมาก ๆ ย่อมทำให้เกิดการกระปรีกระเปร่า แข็งแรง รุกเร้า ส่วนการเคลื่อนไหวด้วยพลังน้อยจะให้ความรู้สึกที่นุ่มนวล อ่อนโยน เชื่องช้า หนักแน่น และการที่ผู้แสดงเน้นด้วยจังหวะที่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดความรู้สึกสมดุล คงที่ และหนักแน่น ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนท่ารำให้สอดคล้องกับความหมายของบทประพันธ์ซึ่งเป็นร้อย



กรองแต่ละประเภทตามลักษณะของเพลงนั้น ๆ ได้แก่ เพลงขมตลาด ใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนแปดหรือกลอนบทละคร กระบวนทำร่ำแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการแต่งกายของตัวละครตัวนั้น ๆ ส่วนเพลงฉุยฉายและเพลงแม่ศรีใช้คำประพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของเพลงร้องนั้น ๆ กระบวนทำร่ำแสดงให้เห็นถึงความภูมิใจที่แต่งกายได้อย่างสวยงามและความภาคภูมิใจในความ เป็นชายชาตินักรบของตัวละคร “สุครีพ” ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ที่กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทยมีรูปแบบความงามอยู่ 4 อย่างคือ วรรณคดี ดนตรี ขับร้อง และนาฏศิลป์ ศิลปะทั้ง 4 อย่างนี้เกื้อกูลซึ่งกัน และกันในอันที่จะสร้างความงาม หล่อหลอมให้เกิดเป็นศิลปะที่มีคุณค่ามหาศาล

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์การแสดง ชุด “สุครีพทรงเครื่อง” นี้ได้นำเสนอในรูปแบบการสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็น กระบวนการรวบรวมข้อมูล ศึกษารูปแบบของการแสดง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงที่มีมาแต่เดิม จากนั้นนำมา สร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงใหม่ที่ยังคงรักษาจารีตในด้านนาฏศิลป์ไทย วิธิดำเนินการออกแบบการแสดงสร้างสรรค์ เป็น แนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2527). *นาฏศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2542). *สารานุกรมเพลงไทย*. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- บัณฑิต เข้มทอง. (2555). *บทบาทหุ่นมาลงสร้างในการแสดงโขน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2547). *แนวคิด และวิธีแสดงโขนลิง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรณู โกสินานนท์. (2545). *นาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดใจ ทศพร. (2544). *ศิลปะ ดนตรี – นาฏศิลป์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). *นาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.